

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Józef Frąckowiak

w sprawie z powództwa J. M.

przeciwko Skarbowi Państwa-Jednostce Wojskowej nr (...) w B.

i Wojskowemu Oddziałowi Gospodarczemu w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 lipca 2019 r.,

zażalenia strony pozwanej Skarbu Państwa-Jednostki Wojskowej nr (...) w B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 października 2018 r. Sąd Okręgowy w O. odrzucił pozew J. M. przeciwko Skarbowi Państwa - Jednostce Wojskowej nr (...) w B. i Wojskowemu Oddziałowi Gospodarczemu w W. w części obejmującej roszczenie o zasądzenie określonych kwot tytułem zaległego wynagrodzenia, kosztów dojazdu do pracy, ekwiwalentu za należności mundurowe oraz odsetek bankowych od zaciągniętej pożyczki, oraz oddalił powództwo o zasądzenie zadośćuczynienia z tytułu mobbingu.

Wyrok ten uchylił Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2019 r., przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. - Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny uznał, że dochodzone przez powoda roszczenia wynikają ze stosunku pracowniczego, zatem sprawa ma charakter sprawy ze stosunku pracy, podlega rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników (art. 47 § 2 pkt 1 lit. c k.p.c.). Rozpoznanie sprawy w niewłaściwym składzie stanowi o nieważności postępowania. Sąd Apelacyjny, uznając odrzucenie pozwu w części za niewadliwe, ograniczył rozstrzygnięcie do uchylenia zaskarżonego wyroku, nie znosząc postępowania.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył zażaleniem pozwany Skarb Państwa, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok odnosi się, jak wynika z uzasadnienia, do wyroku Sądu pierwszej instancji w całości. Ten zaś zawiera dwa rozstrzygnięcia, tj. postanowienie o odrzuceniu pozwu co do roszczeń dotyczących wynagrodzenia i świadczeń o podobnym charakterze, oraz wyrok oddalający powództwo o zadośćuczynienie. Postanowienie o odrzuceniu pozwu podlega zaskarżeniu zażaleniem, a takiego nie wniesiono. W istocie zatem wyrok Sądu Apelacyjnego może dotyczyć jedynie zaskarżonego apelacją rozstrzygnięcia o oddaleniu powództwa o zadośćuczynienie.

Postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu pozwu podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną (art. 398¹ k.p.c.), a nie zażaleniem na podstawie art. 394¹ k.p.c. Zażalenie może zatem dotyczyć tylko wyroku Sądu Apelacyjnego o określonym wyżej zakresie i tak też należy je traktować, pomimo użycia nieprecyzyjnego określenia "w całości". Z uzasadnienia zażalenia wynika przy tym jednoznacznie, że odnosi się do rozstrzygnięcia o zadośćuczynieniu. Skażący zarzucił, że stosunek łączący powoda z pozwanym nie jest stosunkiem pracy, lecz stosunkiem z zakresu prawa administracyjnego, określanym jako

stosunek służbowy, odnoszący się do funkcjonariuszy. Roszczenia wynikające z takiego stosunku, w tym roszczenie o zadośćuczynienie, nie należą - zdaniem skarżącego - do drogi sądowej i podlegają rozpoznaniu w postępowaniu administracyjnym.

Oceniając zasadność tego zarzutu należy zwrócić uwagę na następujące kwestie. Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz. U. 2019 r., poz. 330 z późn. zm.), wystąpienia w sprawach wynikających ze stosunku służbowego, z wyjątkiem spraw wymienionych w ust. 1 (tj. spraw, co do których przewidziana jest droga administracyjna) oraz przypadków określonych w innych przepisach ustawy, żołnierz zawodowy może wnosić tylko drogą służbową. Systematyka ustawy, a także liczne odwołania do prawa pracy, nakazujące tylko posiłkowo stosować normy prawa pracy, w tym art. 22 ust. 7, który zasady prawa pracy, w tym obowiązki pracodawcy i pracownika (w ramach których uregulowano mobbing), nakazuje odpowiednio stosować jedynie do żołnierzy zawodowych pełniących zawodową służbę wojskową w instytucjach cywilnych, czy art. 56, w którym ustawodawca wyraźnie oddzielił stosunek czynnej służby wojskowej od pracy zarobkowej w ramach stosunku pracy, wskazywać mogą na brak możliwości żądania zadośćuczynienia na drodze postępowania cywilnego. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego kwestię dopuszczalności drogi sądowej rozstrzygano w sprawach, dotyczących roszczeń materialnych, odnoszących się jednak do wynagrodzenia lub świadczeń o zbliżonym charakterze (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2010 r., II PK 281/08, www.sn.pl, uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2009 r., II PZP 7/09, OSNP 2010, nr 7 - 8, poz. 82 i z dnia 9 lipca 2009 r., III CZP 44/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 27, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2008 r., II PK 99/08, www.sn.pl, z dnia 25 września 2008 r., II PK 55/08, nie publ., z dnia 2 lipca 2008 r., II PK 10/08, nie publ., z dnia 2 lipca 2008 r., II PK 8/08, OSNP 2009, nr 23 - 24, poz. 305, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2007 r., sygn. akt III CZP 106/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 134).

Regulacja mobbingu w art. 94³ k.p. posługuje się terminologią właściwą dla stosunku pracy, a zatem nie dla stosunku, w którym istnieje ścisłe i daleko idące

podporządkowanie osobiste. Jednakże, chociaż zakaz stosowania mobbingu jest właściwy dla prawa pracy, nie można godzić się na brak reakcji ze strony judykatury na działania lub zachowania, które dotyczą żołnierza zawodowego lub są skierowane przeciwko niemu, a polegają na uporczywym i długotrwałym nękanii lub zastraszaniu żołnierza, wywołują u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodują lub mają na celu poniżenie czy ośmieszenie żołnierza, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników.

Trzeba zwrócić uwagę na przepis art. 199¹ k.p.c., zgodnie z którym sąd nie może odrzucić pozwu z tego powodu, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe. Z uzasadnienia wydanych w sprawie orzeczeń nie wynika, czy warunek, o którym mowa w tym przepisie został w niniejszej sprawie spełniony, ani to, czy droga służbowa i ewentualna skarga do sądu administracyjnego umożliwi dochodzenie tak sformułowanego roszczenia. W tej sytuacji, nie przesądzając kierunku rozstrzygnięcia, należało uznać za trafne uchylene wyroku i przekazanie sprawy do wyjaśnienia tych kwestii we właściwym postępowaniu.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, dotyczy to również orzeczenia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu zażaleniowym powodowi przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

jw